

שקלא וטריא

— סכום על דף היומי —

בבא קמא יח

לעלו שמת
דינה ליבא בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין
אלא במו שמעמיד עצמו ערום עליהן
(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר
(משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

אלא כ"ע סוברים כסומכוס, שמשלם בצורות נזק שלם, ורק שנחלקו כיצד הדין כשעשתה דבר משונה בצורות **כגון דשני בהא בגחלת** שנטלה בפיה והניחה את זה, דלכ"ע היינו תולדת קרן ומשלם מגופו.

קסבר ר"א הואיל ועשה דבר משונה, לאו תולדת רגל היא אלא של קרן, ולכן משלם מגופו, כדלהלן:

ורבי אלעזר סבר לה כר' טרפון, דאמר משונה קרן בחצר הניזק, נזק שלם משלם אך משלם מגופו, מכיוון שזה משום קרן.

הגמרא לעיל דחתה את הראיה שצורות משלם מגופו, משום שלא יתכן שר"א הולך כסומכוס שמשלם נזק שלם, ועם כל זאת, יגבה מן גופו.

עתה הגמרא חוזרת לומר כדלעיל, שהוא סובר כסומכוס ומה שכתוב שגובה מגופו היינו חצי התשלומים כדלהלן:

ולא היא:

מאי טעמא מוקמת לה כרבי טרפון? משום נ"ש?! רבי אלעזר סבר כסומכוס, דאמר צורות נזק שלם משלם, וסבר לה **כרבי יהודה** דאמר צד תמות במקומה

עומדת ר"ל שור המועד, ולמרות שמשלם נזק שלם, משלם את החצי הראשון מגופו כמו בכל תם שמשלם מגופו, ובחצי השני משלם כמו בכל מועד מהעלייה, וכוונת הברייתא שמשלם מגופו היינו כלפי החצי הראשון:

וכי קתני מגופו, אצד תמות.

(קושיה) אימור דשמעת ליה לרבי יהודה בתם ונעשה מועד, במועד מתחילתו, דהיינו צורות כדרכו, **מי שמעת ליה, הרי לא היה תם מעולם?!**

[עד כאן דף יח עמוד א']

הגמרא חוזרת ואומרת שאם הוא רוצה להעמיד את הברייתא בצורות כדרכו, ולפשוט²² שצורות גובה מגופו, צריך לפרש כך:

(תירוץ) אלא כי קאמר רבי אלעזר נזק שלם: כגון דאייעד – ר"ל בצורות משונה, שהתחזק שלוש פעמים בכך, ואזי נחשב כדרכו:

ובהא קמילגי מר סבר יש העדאה לצורות – הוא סובר כרבנן דסומכוס, שצורות כדרכו משלם חצי נזק. אכן, אם עשה דבר משונה והתחזק שלוש פעמים, יוצא מדין רגל ונכנס לדין של קרן המועד, שמשלם נזק שלם. ולכן משלם חצי נזק מגופו, כרבי יהודה, ועל זה התכוונה הברייתא מ'גופו', אבל את החצי השני משלם מן העלייה, כמו בכל מועד.

[רש"י מביא פירוש אחר: שנחלקו בצורות כדרכו שהתחזק שלוש פעמים. ומחלוקתם הוא האם אומרים שכמו בכל שור תם, שמשלם חצי נזק, שאם התחזק ג' פעמים משלם נזק שלם, גם לגבי צורות אומרים כן, שתהא חייב נזק שלם ומשלם חלק התמות מגופו, או לא אומרים כך, ודינו כמו כל צורות שמשלם נזק חצי נזק].

ומר סבר אין העדאה לצורות – ר"ל כמו בצורות כדרכו שהם מועדים מתחילתם, ועם כל זאת משלם חצי נזק מגופו, ה"ה כשהיה משונה ולאחר מכן התחזק שלוש פעמים, שאז נחשב דרכו בכך, וגם גובה מגופו ולפיכך יכולים לפשוט שגובה מגופו.

(קושיה) אלא הא דבעי רבא: יש העדאה לצורות או אין העדאה לצורות – כלומר בצורות כאורחיהו שעשה כן שלוש פעמים, האם מדמים לקרן וישלם נזק שלם או שכיוון שגם בפעם ראשונה היה כדרכו ועם כל זאת משלם חצי נזק, לא יועילו פעמים הנוספות לחייבו נזק שלם.

אי לרבנן: אין העדאה לצורות, אי לרבי אלעזר: יש העדאה לצורות.

ת"ש

תרנגולין שהיו מחטטין בחבל דלי, ונפסק החבל, ונשבר הדלי: משלמין נזק שלם. שמע מינה בטר מעיקרא אזלינן,

(דחיה) תרגמא הנזק שלם מתייחס **אחבל.** **(קושיה) והא חבל משונה הוא?**

(תירוץ) דמאוס מלוכלך **בלישה** דהיינו שמודבקת בו עיסה.

(קושיה) והא נשבר דלי קתני?

(דחיה) אלא הולכים בטר תבר מנא והיינו צורות, ועם כל זאת, **סומכוס היא דאמר צורות נזק שלם משלם.** **אי סומכוס אימא סיפא-**

ניתז ממנו שבר, ונפל על כלי אחר ושיברה: דינו כר:

על הראשון משלם נזק שלם, ועל האחרון **משלם חצי נזק.**

(קושיה) ואי סומכוס, מי אית ליה חצי נזק?!

וכי תימא, שאני ליה לסומכוס בין נזק כחו לכח כחו!

(דחיה) ואלא הא דבעי רב אשי: כח כחו לסומכוס: כחו דמי או לאו כחו דמי? תפשוט ליה דלאו כחו דמי?

(תירוץ) אלא לאו רבנן היא ש"מ בטר מעיקרא אזלינן.

(דחיה) אמר רב ביבי בר אביי: דקאזיל הדל²³ מיניה מיניה, ר"ל הוא דחופו כל שעה עד שעת השבירה, ולא ע"י גילגול.

חצי נזק צורות משלם מגופו או מעלייה

למדנו לעיל מחלוקת לגבי צורות, האם משלם חצי נזק או נזק שלם. עתה רבא מתספק לפי שיטת רבנן, שמשלם חצי נזק, האם משלם מגופו או מהעלייה, כדלהלן:

בעי רבא חצי נזק צורות – להלן ספקו:

מגופו משלם - דלא אשכחן חצי נזק דמשלם מעלייה.

או דלמא מעלייה משלם, דלא אשכחן כאורחיה דמשלם מגופיה? **ת"ש הידוס והתיז: אינו מועד.**

ויש אומרים: הרי זה מועד.

להלן הגמרא מפרשת באיזה עניין נחלקו:

- מאן דאמר אינו מועד קסבר מגופו משלם** והיינו אינו מועד דדינו כתם לכל דבר. **ומאן דאמר מועד קסבר מעלייה משלם** נקרא מועד לענין לשלם מהעלייה, אכן משלם חצי נזק בלבד. **(דחיה) לא.**
- בפולוגתא דסומכוס** מועד²⁴ לשלם נזק שלם **ורבנן** אינו מועד²⁵ **קמילגי.**

ת"ש משנה לקמן **הכלב שנטיג חררה** עוגה שאופים על הגחלים, **והלך לגדיש, ואכל החררה** שן, **והדליק את הגדיש** צורות והיינו כוחו שהוא מניח כאן הגחלת והוא הולך ודולק במקום אחר.

על החררה: משלם נזק שלם.

ועל הגדיש: משלם חצי נזק - משום דהויא להו צורות.

ותני עלה ברייתא על משנה זו:

משלם חצי נזק מגופו.

הגמרא מקשה על הוכחה זו, שהרי הובא ברייתא שיטת נוספת של רבי אלעזר, שסובר שמשלם נזק שלם, ואם חררה נחשבת כצורות, לא יתכן שישלם מגופו נזק שלם.

(דחיה) ותסברא?!

לר' אלעזר נזק שלם, מגופיה מי אשכחן שמשלם מגופו?!

²² תוספות ד"ה ועל הגדיש משלם ח"נ. לקמן (דף כב.) מפרש למ"ד אשו משום חציו על כל הגדיש משלם חצי נזק דחציו דכלב הן והיו צורות לבד ממקום גחלת ולמ"ד אשו משום ממונו על כל הגדיש פטור ועל מקום גחלת חצי נזק בדאדייה אדויי: ²³ הפנ"י הקשה על רש"י שאיך יתכן לפשוט מהברייתא, הרי אינו מוכרח להעמיד כך, שהרי יכולים להעמיד את הברייתא כרבי טרפון דלעיל.

²³ תוספות ד"ה והא חבל משונה הוא. **בשלמא** אי אדלי קאי איכא **לאוקמא בחבל גרוע וישן** ובלוי דאורחיה הוא ליפסק בחטיטה מועטת שמחטטין למצוץ המים שבחבל אבל השתא דקאי אחבל ע"כ איירי בחבל חזק דשייכא ביה תשלום אי נמי אי אדלי קאי מצינו לפרש דנפסק היינו שהותר הקשר שהיה ביה הדלי קשור בחבל.

בבא קמא יח

תא שמע דתני **רמי בר יחזקאל** תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי

זכוכית ותקע בו ומחמת הקול ושברו: **משלם נזק שלם.**

ואמר **רב יוסף אמרי** בי רב סוס שצנף בקולו וחמור שנער, ושיבר את

הכלים **משלם חצי נזק.**

1. כגון דעבד תלתא זימני- ובהא קמיפלגי:

מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה.

2. לא, בחד זמנא-

ובפלוגתא **דסומכוס ורבנן קמיפלגי** – ואין להקשות שהוא משונה כיוון שמדובר **דאית**

ביה בזרני זרעיים בכלי ובכך דרכה להכניס ראשה.

[עד כאן דף יח עמוד ב]

אמר לך רבא –

כי מיבעיא לי לדידי אליבא דרבנן, דפליגי עליה דסומכוס.

אבל הכא: בין לרבנן בין לרבי אלעזר כסומכוס סבירא להו, דאמר צרורות נזק שלם משלם,

עתה מבאר את הברייתא דלעיל, שנחלקו בצרורות משונה, והיינו מדין קרן ברשות הניזק, האם משלם חצי נזק (רבנן) או נזק שלם (כרבי טרפון דלעיל):

וטעמא מאי אמור רבנן חצי נזק דשני, כגון זרק הכלב את הגחלת בידו על הגדיש, ולא אייעד.

ובפלוגתא **דרבי טרפון ורבנן קמיפלגי.**

[רצה להעמיד את רבנן ור"א כסומכוס, שאילו כרבנן דסומכוס (חצי נזק) יש להסתפק שאולי

יש צרורות לרביע נזק, ואז היה אמור לשלם רביע נזק בלבד].

אימור דשמעת ליה לר' טרפון נזק שלם, מגופו מי שמעת ליה?

(תירוץ) אין, מהיכא מייתי לה למשונה בחצר הניזק? **מקרן מרשות הרבים - דיו לבא מן הדין להיות כנדון** מה להלן מגופו ה"ה כאן.

(קושיה) **והא רבי טרפון לית ליה דיו?** שאם סובר 'דיו' היה לו לומר שמשלם חצי נזק בלבד כמו ברשות הרבים.

(תירוץ) **כי לית ליה דיו, היכא דמפריך קל וחומר, היכא דלא מפריך ק"ו אית ליה דיו** ר"ל כיוון שלומד את הק"ו לנזק שלם, יכול לקיים את ה'דיו' ולומר שמשלם מגופו בלבד.

ספקו של רבא – האם יש העדאה לצרורות

גופא בעי רבא יש העדאה לצרורות או אין העדאה לצרורות:

להלן צדדי ספקו:

לקרן מדמינן ליה הואיל ומשונה הוא וחצי נזק משלם שדומה לקרן, ואזי ישלם נזק שלם בהעדאתו.

או **דלמא תולדה דרגל הוא.**

הגמרא מנסה לומר שהיינו מחלוקת תנאים:

ת"ש הידוס והתיז אינו מועד ויש אומרים הרי זה מועד הידוס:

מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני. ובהא קמיפלגי:

מר סבר יש העדאה. ומר סבר אין העדאה.

(דחיה) לא, בחד זימנא.

ובפלוגתא: **דסומכוס ורבנן קמיפלגי.**

ת"ש בהמה שהטילה גללים לעיסה והיינו צרורות.

א. **רב יהודה** אומר משלם נזק שלם.

ב. **ורבי אלעזר** [אמורא] אומר חצי נזק.

מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני- ובהא קמיפלגי:

מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה.

(דחיה) לא, בחד זימנא – **ובפלוגתא: דסומכוס ורבנן קמיפלגי** האם צרורות משלם חצי נזק או לאו.

(קושיה) **והא משונה הוא,** שאין דרכה להטיל גללים על העיסה והיינו תולדה דקרן?
(תירוץ) **דדחיק ליה עלמא** – כלומר שעומדת במקום צר שאין לה מקום לזוז משם. [למרות

שזה להנאתה אינו נחשב תולדה של שן, כיון ששן הזיקה בגופה וכאן זה ע"י כוחו].

[רש"י מביא פירוש אחר בשם רבנו, שרבי אלעזר כאן היינו התנא ר"א. ואין להקשות סתירה בדבריו, שלעיל אמר לגבי חררה שמשלם נזק שלם וכאן אמר חצי נזק, שיש ליישב ולהעמיד

ששינה בחררה דלא כרבא].

(קושיה) **ולימא רב יהודה** הלכה כסומכוס ולימא **רבי אלעזר** הלכה כרבנן?
(תירוץ) **גללים אצטריכא ליה - ס"ד אמינא** הואיל ובתור גופיה גרירין, מגופה יוצא

הגלל, כגופיה דמי, קמ"ל.

הזק על ידי קול בבעלי חיים

להלן מחלוקת על אופן שהזיק הבעל חי על ידי קול דהיינו כוחו, כמה משלם: